

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/8/2018
Identifikačné číslo spisu: 5017200264
Dátum vydania rozhodnutia: 11.12.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5017200264.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členiek senátu JUDr. Věry Nevedelovej a JUDr. Zdenky Reisenauerovej, v právnej veci žalobkyne: Q. L., bytom H. XXX, XXX XX J., právne zastúpená Advokátskou kanceláriou JUDr. Kvetoslava Kolínová, s. r. o., so sídlom Národná 10, 010 01 Žilina, IČO: 47 240 997, proti žalovanému: Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne, Ul. 29. augusta 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmaní zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. XXX XXX XXXX X z 25. apríla 2017, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 24Sa/29/2017-72 z 28. novembra 2017, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline, č. k. 24Sa/29/2017 z 28. novembra 2017 m e n í tak, že rozhodnutie žalovaného č. XXX XXX XXXX X z 25. apríla 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

II. Žalovaný j e p o v i n n ý nahradiť žalobkyni trovy konania pred krajským súdom a trovy kasačného konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 24Sa/29/2017 z 28.11.2017 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zrušenia rozhodnutia žalovaného č. XXX XXX XXXX X z 25.04.2017 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaný v celom rozsahu zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X - D.. z 23.05.2016 vo veci uloženia povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu na vdovskom dôchodku.

2. Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že nebolo sporným, že syn žalobkyne K. L., nar. XX.XX.XXXX v Ž. študoval na Strednej odbornej škole poľnohospodárstva a služieb na vidieku, Predmestská 82, Žilina od 01.09.2015 do 31.01.2016. Na potvrdení o ukončení štúdia na strednej škole zo dňa 03.02.2016 sa nachádza odtlačok prezentačnej pečiatky Sociálnej poisťovne, pobočka Žilina s dátumom „Došlo 10.02.2016.“ Na odtlačku pečiatky je súčasne uvedené č. záznamu ZA-10482/2016. K tomuto potvrdeniu je pripojený listinný dôkaz, z ktorého vyplýva, že toho istého dňa 10.02.2016 bolo uvedené potvrdenie o ukončení štúdia odoslané Sociálnej poisťovni, ústredie Bratislava, ktorej podľa

odtlačku prezentačnej pečiatky bolo doručené dňa 15.02.2016 pod č. záznamu BA-109606 (prílohy 1/1).

3. Podľa názoru krajského súdu nie je potom sporná skutočnosť, či žalobkyňa oznámila alebo neoznámila v 8-dňovej lehote, že 31.01.2016 ukončil jej syn štúdium na strednej odbornej škole, a tým prestal byť nezaopatreným dieťaťom podľa § 49 zákona č. 100/1988 Zb., a či teda spĺňa aspoň jednu z podmienok podľa § 46 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb.. Dôkazy pre záver, že de facto bola oznamovacia povinnosť žalobkyňou splnená 06.02.2016 krajský súd nezistil a žiaden relevantný dôkaz v tomto smere nepredložila ani žalobkyňa. Krajský súd uviedol, že žalobkyňa sa nemohla dostaviť na pobočku Sociálnej poisťovne v Žiline dňa 06.02.2016 v poobedňajších hodinách, pretože 06.02.2016 bola sobota, teda sa nemohla dostaviť na pobočku v čase, keď neboli úradné hodiny pre klientov (pondelok - piatok) a pobočka bola zatvorená. Následné tvrdenie žalobkyne na súdnom pojednávaní, že malo ísť o piatok 05.02.2016, krajský súd považoval za účelové a žiadnym dôkazom nepreukázané. Žalobkyňa opakovane v správnej žalobe zo dňa 16.06.2017, tiež v správnej žalobe zo dňa 14.07.2016 (č. l. 13 súdneho spisu) ako aj vo vyjadrení adresovanom Sociálnej poisťovni, ústredie Bratislava zo dňa 14.11.2016 (č. l. 18 súdneho spisu) uvádzala, že predmetné potvrdenie osobne odovzdala zamestnankyni Sociálnej poisťovne dňa 06.02.2016, a teda dňa 06.02.2016 oznámila zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich pre trvanie nároku na dávku.

4. Ďalej uviedol, že je nepochybné, že žalobkyňa sa o ukončení štúdia svojho syna strednej školy nedozvedela len 31.01.2016, ale musela o tejto skutočnosti vedieť už skôr. Nič jej teda nebránilo, aby o potvrdenie o ukončení štúdia požiadala už v pondelok 01.02.2016, keďže išlo o pracovný deň. Čo sa týka splnenia si oznamovacej povinnosti, dátum rozhodujúci pre zmenu podmienok je dátum 31.01.2016, ku ktorému ukončil syn žalobkyne školskú dochádzku. Žalobkyňa neuviedla, kedy požiadala školu o potvrdenie o ukončení štúdia ani akým spôsobom tak urobila. Pokiaľ by žalobkyňa Sociálnej poisťovni oznámila ukončenie štúdia svojho syna písomne dňa 01.02.2017, a dodatočne po vystavení potvrdenia tento doklad Sociálnej poisťovni zaslala, podľa názoru krajského súdu nevystavila by sa riziku porušenia povinnosti, ktorá jej vyplývala z ust. § 227 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“). Krajský súd dospel k záveru, že žalobkyňa nesplnila povinnosť do 8 dní oznámiť príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a sumu podľa § 227 ods. 3 veta druhá zákona č. 461/2003 Z. z.. V dôsledku uvedeného je zodpovedná za vznik preplatku na vdovskom dôchodku v celkovej sume 438,60 €. Keďže žalobkyňa bol vyplatený vdovský dôchodok aj za obdobie od 06.02.2016 do 05.03.2016 v sume 219,30 € a od 06.03.2016 do 05.04.2016 v sume 219,30 €, hoci jej už nepatrilo, v zmysle ust. § 236 ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z. jej vznikla povinnosť vrátiť neprávom vyplatenú sumu na vdovskom dôchodku v celkovej sume 438,60 €.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť žalobkyňa, v ktorej namietala, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Zopakovala tvrdenie, že dátum na pečiatke síce môže byť uvedený 10.02.2016, avšak de facto si žalobkyňa oznamovaciu povinnosť splnila už 05.02.2016 (predtým nesprávne uviedla 06.02.2016, čo je sobota), keď sa osobne dostavila na pobočku Sociálnej poisťovne. Namietala, že krajský súd sa v dotknutom rozhodnutí nevysporiadal s faktom, kedy mala žalobkyňa požadované skutočnosti de facto oznámiť, resp. z akého iného zdroja, ako od oznámenia samotnou žalobkyňou dňa 06.02.2016, disponuje informáciou o ukončení štúdia jej syna. Žalobkyňa si zákonnú oznamovaciu povinnosť splnila, a teda patrí jej vyplatená dávka a nie je povinná vrátiť vyplatenú sumu na vdovskom dôchodku v celkovej sume 438,60 €, pretože jej bola vyplatená po práve.

6. Nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom aj žalovaným žalobkyňa videla v tom, že dôvodom na vrátenie dávky je nesplnenie oznamovacej povinnosti podľa ust. § 227 ods. 3 veta druhá zákona č. 461/2003 Z. z.. Namietala, že žalovaný ako aj krajský súd aplikovali na danú vec ust. § 46 ods. 1 a § 46 ods. 2 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“). Z týchto ustanovení však nevyplýva, že by nárok žalobkyne mal zaniknúť z dôvodu nesplnenia

oznamovacej povinnosti - hypoteticky, pokiaľ by žalovaný a aj krajský súd argumentovali tým, že syn žalobkyne stratil postavenie nezaopatreného dieťaťa, vtedy by bola na mieste aplikácie uvedených ustanovení - v tomto smere krajský súd pochybil.

7. Ďalej namietala, že nemožno dôkaznou povinnosťou zaťažiť žalobkyňu, ktorá nemá možnosť ovplyvniť postup žalovaného, kedy opatrí uložené potvrdenie pečiatkou s dátumom o jej doručení, pričom s týmto argumentom sa žalovaný ani krajský súd nevysporiadali a nepreukázali pochybenie žalobkyne. Argumentáciu krajského súdu v bodoch 19 a 20 považovala sťažovateľka za alibistickú a reštriktívnu, nakoľko uvedené ustanovenie nevyklučuje možnosť písomné potvrdenie doručiť správne orgánu aj osobne - taký postup, ako prezentuje krajský súd a aj žalovaný, by bol v rozpore s účelom ust. § 227 zákona č. 461/2003 Z. z. a v rozpore s princípom právnej istoty.

8. Rozsudok krajského súdu je podľa sťažovateľky v rozpore s ust. § 220 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, je neodôvodnený v dôsledku čoho je nepreskúmateľný. Arbitráry rozsudok v konečnom dôsledku porušuje práva účastníka tým, že mu odníma možnosť konať pred súdom, pretože mu upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať v rámci opravných prostriedkov. Žiadala rozsudok krajského súdu zmeniť tak, že rozhodnutie žalovaného zrušuje a vec vracia mu vracia na ďalšie konanie.

9. Ku kasačnej sťažnosti sa vyjadrila Sociálna poisťovňa, ústredie, ktorá dôvody kasačnej sťažnosti nepovažovala za opodstatnené. Trvala na vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia prvého stupňa aj preskúmaného rozhodnutia žalovaného ako aj rozsudku krajského súdu a žiadala kasačnú sťažnosť žalobkyne ako nedôvodnú zamietnuť.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyne je dôvodná.

11. Predmetom sporu je posúdenie zákonnosti rozhodnutia, ktorým bola žalobkyne uložená povinnosť vrátiť neprávom vyplatenú sumu vdovského dôchodku vo výške 438,60 € do 30 dní od doručenia rozhodnutia.

12. Podľa § 46 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení vdova má nárok na vdovský dôchodok po dobu jedného roka od smrti manžela.

13. Podľa § 46 ods. 2 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení po uplynutí doby uvedenej v odseku 1 má vdova nárok na výplatu vdovského dôchodku, ak sa stará aspoň o jedno nezaopatrené dieťa.

14. Podľa § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. príjemca dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak je vyššia ako 5 eur a:

- a) nesplnil povinnosť uloženú týmto zákonom,
- b) prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, alebo
- c) vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila.

15. Podľa § 227 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. poistenec je povinný príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku na dávku, trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu. Príjemca dávky je povinný do ôsmich dní oznámiť príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu. Ak bol poistenec alebo príjemca dávky písomne vyzvaný príslušnou organizačnou zložkou Sociálnej poisťovne, aby preukázal tieto skutočnosti, je povinný výzve vyhovieť v lehote do ôsmich dní odo dňa doručenia výzvy,

ak organizačná zložka Sociálnej poisťovne neurčila inú lehotu.

16. Podľa § 227 ods. 5 lehota na splnenie povinností podľa odsekov 3 a 4 je zachovaná, ak doklad preukazujúci skutočnosti uvedené v odseku 3 a písomné oznámenie o skutočnostiach uvedených v odseku 4 sa v ustanovenej lehote odovzdali na prepravu poštou, odoslali faxom alebo elektronickou poštou.

17. Z administratívneho spisu žalovaného kasačný súd zistil, že žalobkyňa bola poberateľkou vdovského dôchodku ako osoba, ktorá sa stará aspoň o jedno nezaopatrené dieťa. Syn žalobkyne ukončil štúdium na strednej škole dňom 31.01.2016. Potvrdenie o ukončení štúdia na strednej škole bolo doručené Sociálnej poisťovni, pobočka Žilina dňa 10.02.2016. Tvrdenie žalobkyne, že uvedenú skutočnosť oznámila žalovanému správny orgán skôr, žalobkyňa nijakým spôsobom nepreukázala.

18. Napriek uvedenej skutočnosti dospel kasačný súd k záveru, že rozhodnutie žalovaného ako aj prvostupňového správneho orgánu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalovaný rozhodnutie o povinnosti vrátiť neprávom vyplatený vdovský dôchodok založil na dôvode podľa § 236 ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. s tým, že porušením povinnosti žalobkyne do 8 dní oznámiť skutočnosti rozhodujúce pre zánik nároku na vdovský dôchodok žalobkyňa spôsobila, že jej vdovský dôchodok bol vyplatený aj za obdobie od 06.02.2016 do 05.03.2016 v sume 219,30 € a od 06.03.2016 do 05.04.2016 v sume 213,30 €. Kasačný súd uvedenú argumentáciu nepovažuje za správnu a poukazuje na skutočnosť, že osemdňová lehota žalobkyne na oznámenie skutočností uplynula 08.02.2016, pričom žalobkyňa oznámila ukončenie štúdia svojho syna 10.02.2016. Od tohto dátumu teda žalovaný disponoval informáciou o skutočnosti rozhodnej pre zánik nároku žalobkyne na vdovský dôchodok. Žalovaný vydal rozhodnutie o zastavení vyplácania vdovského dôchodku až dňa 01.03.2016. Podľa doručky pripojenej k uvedenému rozhodnutiu o zastavení výplaty, bolo toto rozhodnutie uložené na pošte 29.03.2016 a žalobkyňi doručené 30.03.2016.

19. Kasačný súd poukazuje na vyjadrenie žalovaného v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia, že realizácia zmien vyplácaných dôchodkov závisí od dátumu doručenia oznámenia skutočností rozhodujúcej na nárok na dávku, nárok na jej výplatu a jej sumu a od výplatného termínu dôchodkovej dávky. Žalovaný ďalej uvádza, že predmetnú zmenu je možné vykonať od najbližšieho možného výplatného termínu dôchodkovej dávky, po doručení oznámenia rozhodujúcej skutočnosti. V uvedenom prípade najbližší výplatný termín po oznámení o ukončení štúdia žalobkyňou bol 06.03.2016. Ani k uvedenému termínu však správny orgán výplatu dávky nezastavil. Učinil tak až od 06.04.2016. Nie je potom zo strany správneho orgánu preukázané tvrdenie, že žalobkyňa neoznámením ukončenia štúdia do uplynutia 8 dňovej lehoty (08.02.2016) spôsobila, že jej dávky za toto obdobie boli vyplatené neprávom. Z uvedeného je zrejmé, že doručenie oznámenia o ukončení školskej dochádzky žalobkyňou v lehote (do 08.02.2016) nemalo vplyv na skutočnosť, že žalovaný naďalej vyplácal žalobkyňi vdovský dôchodok za 06.02.2016 do 05.03.2016 a od 06.03.2016 do 05.04.2016.

20. Za danej situácie, ak žalovaný ako aj prvostupňový orgán uviedli ako dôvod vrátenia vyplateného vdovského dôchodku porušenie povinností podľa § 236 ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. aplikovali na daný skutkový stav nesprávnu právnu normu, a preto nesprávne právne vec posúdili.

21. Pokiaľ sa preukáže že žalobkyňa vedela, že za uvedené obdobie po ukončení štúdia jej syna jej dávka vdovského dôchodku nepatrí, do úvahy prichádza aplikácia dôvodu podľa § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z.. Tento dôvod však žalovaný ani prvostupňový správny orgán v rozhodnutí neuvádza.

22. Na základe uvedených dôvodov dospel kasačný súd k záveru, že ani právny názor vyslovený v rozsudku krajského súdu o správnosti preskúmaného rozhodnutia nie je správny a kasačná sťažnosť bola podaná dôvodne. Vzhľadom na to, že krajský súd žalobu zamietol kasačný súd postupoval podľa § 462 ods. 2 SSP a rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zrušil rozhodnutie žalovaného a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

23. V ďalšom konaní správny orgán vo veci znovu rozhodne a svoje rozhodnutie náležite odôvodní. Právnym názorom vysloveným kasačným súdom v rozsudku je viazaný.

24. O náhrade trov konania ako aj trov kasačného konania kasačný súd rozhodol v súlade s § 467 ods. 1 a 2 v spojení s § 167 ods. 1 SSP a vzhľadom na to, že žalobkyňa bola v konaní úspešná priznal jej náhradu trov konania na krajskom súde ako aj náhradu trov kasačného konania.

25. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.